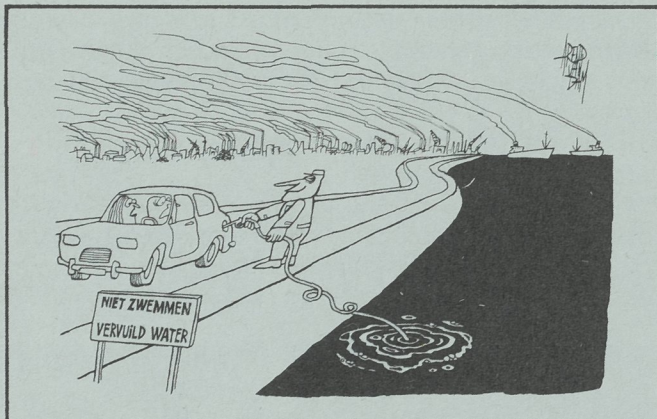

Arm-rijk

2. 'De tweede motivatie voor versoering komt voort uit de behoefte aan een betere internationale welvaartsverdeling. Ik behoef u niet veel te zeggen over de kloof tussen arme en rijke landen. Het is de wens van velen – ikzelf ben daar ook bij – dat wij een zekere mate van versoering zouden moeten toepassen terwille van de inkomensoverdracht van rijke naar arme landen. Deze motivatie komt in feite neer op minder consumptie, gelijke produktie en meer export van goederen naar ontwikkelingslanden, zonder dat daar een tegenstroom tegenover staat.'

Milieu

3. 'De derde motivatie heeft de laatste tijd sterk de aandacht getrokken. Het gaat om versoering uit ecologische overwegingen. U hebt allen gehoord van het rapport 'Grenzen aan de Groei', waarin onder meer wordt vastgesteld, dat er een grens is aan de voedselproduktie. Voor zover andere studies hierop een ander licht werpen, kunnen we zeggen, dat technisch gesproken de voedselproduktie nog best drastisch zou kunnen worden verhoogd, maar dat de obstakels om dat te doen van cultureel, sociaal, politieke aard zijn, met name in de landen van de derde wereld. Er

zijn wel problemen, maar ze zijn niet, zoals Meadows in zijn rapport weergaf, van louter technische aard.

Wanneer we praten over versoering uit ecologische motieven, dan gaat het om vermindering van de produktie. We moeten bewust onze produktieve inspanning aan banden leggen; daarmee ook onze consumptie. Dit zal gevolgen hebben voor de ontwikkelingslanden die ten dele onze produktiegroei nodig hebben om meer te kunnen exporteren naar de rijke landen. Op dit moment is de situatie nog zo, dat zij een groot deel van hun schaarse deviezen ontvangen uit exporten naar de welvarende landen. Als wij onze produktie stabiliseren, betekent dat ook een stabilisering van de behoefte aan bijvoorbeeld mineralen, of andere grondstoffen uit de ontwikkelingslanden. Deze derde motivatie zou dus in conflict kunnen komen met het tweede dat ik heb genoemd.'

Behoeft

4. 'Versoering als onderdeel van een minder materialistische levensstijl. Het gaat hierbij om de versoering, waarbij de zedelijke, of culturele waarde vooropstaat. Als u mij vraagt: wat zijn de economische gevolgen van die vorm van versoering? dan kan ik daarop geen antwoord geven, tenzij ik weet welke van de drie eerder genoemde patronen van versoering wordt bedoeld.

Vanwaar die behoefte aan een minder materialistische levensstijl? Vanuit een economische optiek valt daar over te zeggen, dat wij langzamerhand tot het inzicht komen, dat behoeften niet een gegeven zijn zonder meer, maar dat ze bewust worden gecreëerd. Door reclame, maar ook door de samenleving waarin wij leven. Behoeften zijn sociaal bepaald. We zijn nu aan het ontdekken, dat hoe langer hoe meer dingen die we vroeger misschien niet tot ons pakket van basisbehoeften rekenden, nu niet meer tot de luxe worden gerekend, maar tot de categorie basisbehoeften. We blijven, als we dat pakket basisbehoeften hebben, even onbevredigd, nog even weinig gelukkig als tevoren. Het proces, waarbij de behoeften groeien naarmate de mogelijkheden tot bevrediging daarvan toenemen, leidt tot een gevoel van frustratie. Men wordt er niet gelukkiger door. De steeds verder opgejaagde produktie leidt tot stressverschijnselen. Er is een onnatuurlijke leefwijze ontstaan, waarbij men bijvoorbeeld om tijd te winnen in een auto gaat rijden, maar daardoor lichamelijk zo achteruitgaat, dat er moet worden getrimd om gelijk te blijven. Er zijn tientallen andere voorbeelden mogelijk van het onzinnig gedrag dat we vertonen.'

Organisatie

'De grote moeilijkheid bij versoering is, dat het vrijwel onmogelijk is individueel los te breken uit het in belangrijke mate sociaal bepaalde consumptiegedrag dat we hebben. Bovendien heeft een individuele actie weinig effect. Ik geloof daarom dat wanneer men met versoering ernst wil maken, nodig zijn:

een duidelijker uitspraak over welke vorm van versoering we wensen. Waarom doen we het? Die keus moet ook worden gemaakt wanneer men wil versoeren uit een streven naar een minder materialistische leefwijze. Omdat het erg moeilijk is om individueel iets te ondernemen dat hout snijdt, geloof ik, dat moet worden gestreefd naar iets als een georganiseerde actie. Ik moet bekennen dat ik, hoewel ik van de noodzaak tot versoering onder de indruk ben, zowel op grond van de situatie in de derde wereld, als van de ecologische situatie, er nauwelijks toe kom. Als we willen versoeren op een manier die zoden aan de dijk zet, is de organisatie daarvan een belangrijk probleem.'